

Nr 73

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1955/56 till statens priskontrollnämnd jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under tionde huvudtiteln (punkterna 90 och 91, s. 127—129) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1955/56 anvisa dels till Statens priskontrollnämnd: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 372 400 kronor, dels ock till Statens priskontrollnämnd: Omkostnader ett förslagsanslag av 369 000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Gärde Widemar m. fl.* (I: 269) och den andra inom andra kammaren av herr *Kollberg m. fl.* (II: 266), i vilka hemställts,

1) att riksdagen måtte avslå det i statsverkspropositionen gjorda yrkandet om anslag till priskontrollnämnden för budgetåret 1955/56,

2) att riksdagen måtte besluta vidtagna sådana ändringar i personalförteckningen för kommerskollegium, att monopolutredningsbyrån från och med den 1 juli 1955 förses med den ytterligare personal som i motionerna angivits,

3) att riksdagen vid godkännande av avlöningsstat och omkostnadsstat för kommerskollegium måtte företaga den uppräkningsstat av ifrågakommande anslagsposter och slutsumma som påkallas av det under 2) gjorda yrkandet samt

4) att riksdagen måtte uppräkningsstat till Kommerskollegium: Avlöningar och Omkostnader med belopp som påkallas av yrkandena under 2) och 3),

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Magnusson m. fl.* (I: 270) och den andra inom andra kammaren av herr *Edström m. fl.* (II: 364), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1955/56 anvisa till Statens priskontrollnämnd: Avlöningar ett förslagsanslag av 1 140 000 kronor och till Statens priskontrollnämnd: Omkostnader ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna I: 270 och II: 266. I sistnämnda motion framhålls bl. a. följande.

När vi nu hemställer om avslag på yrkandet om anslag till priskontrollnämnden för nästa budgetår, finner vi oss böra samtidigt föreslå en utbyggnad av monopolutredningsbyrån för effektivisering av dess nuvarande verksamhet med ytterligare en avdelning. Med ledning av kostnaderna för en avdelning inom byråns nuvarande organisation synes avlöningskostnaderna för den sålunda föreslagna avdelningen, som bör omfatta en byrådirektör, två aktuarier och fyra amanuenser jämte erforderlig kanslipersonal, kunna beräknas till 135 000 kronor. Härtill bör läggas medel för omkostnader, uppskattningsvis 25 000 kronor.

Statens priskontrollnämnd: Avlöningar

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 340 000 kronor.

Statens priskontrollnämnd hemställer, att anslaget höjes med 32 400 kronor. Den av nämnden verkställda beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår framgår av följande sammanställning.

Ersättningar till nämndens ledamöter	96 300
Ersättningar till befattningshavare med av Kungl. Maj:t fastställda arvoden (chefstjänstemännen)	146 064
Ersättningar till övriga befattningshavare	1 100 000
Ersättningar till sakkunniga	30 000
Summa kronor	1 372 364

Föregående års riksdag har hos Kungl. Maj:t hemställt, att behovet av en fortsatt statlig priskontroll och grunderna för den priskontrollerande verksamhet, som kan befinnas erforderlig, förutsättningslöst utredes samt att de förslag, som därav må föranledas, framläggas för riksdagen. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1954 har särskilda sakkunniga tillkallats för att verkställa utredning och avge förslag i ämnet.

Det är uteslutet, framhåller departementschefen, att denna kommitté skall hinna avge sitt förslag i sådan tid att det blir möjligt framlägga detta för årets riksdag. Under dylika förhållanden anser departementschefen sig vid anslagsberäkningen böra utgå från att priskontrollnämnden nästa budgetår kommer att bedriva sin verksamhet i samma omfattning som f. n. På grund härav torde nämndens medelsbehov för avlöningar under budgetåret 1955/56 böra beräknas för en i stort sett oförändrad personalorganisation. Departementschefen godtager härvid nämndens beräkningar och förordar således — med hänsyn till att personalen under innevarande budgetår ej kunnat minskas i den omfattning som förutsattes vid beräkningen av anslaget för detta budgetår — att anslaget höjes med 32 400 kronor. Anslaget för nästa budgetår bör sålunda uppföras med $(1\,340\,000 + 32\,400 =)$ 1 372 400 kronor.

Statens priskontrollnämnd: Omkostnader

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 360 000 kronor.

Statens priskontrollnämnd hemställer, att anslaget höjes med 17 600 kronor.

Departementschefen föreslår, att anslagsposten till reseersättningar ökas med 9 000 kronor under det att delposten till bränsle, lyse och vatten minskas med 10 000 kronor. För övriga expenser förordar departementschefen icke någon ökad medelsanvisning. Däremot tillstyrker departementschefen en höjning med 10 000 kronor av anslagsposten till trycknings- och annonskostnader.

Anslaget för nästa budgetår bör sålunda höjas med 9 000 kronor och uppföras med 369 000 kronor.

Utskottet

I sitt av 1954 års riksdag godkända utlåtande nr 21 framhöll andra lagutskottet vid behandlingen av frågan om fortsatt giltighet av prisregleringslagen, bland annat, att lagen icke vore avsedd att utgöra grund för en under normala förhållanden verkande statlig priskontroll. En revision av prisregleringslagstiftningen vore därför påkallad. Riksdagen hemställde i anledning härav om en förutsättningslös utredning angående behovet av en fortsatt statlig priskontroll och grunderna för den priskontrollerande verksamhet, som kunde befinnas erforderlig. Jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 17 december 1954 har departementschefen tillkallat särskilda sakkunniga för att verkställa utredning och avge förslag i ämnet. I utredningsdirektiven framhålles, att en viktig uppgift för de sakkunniga vore att undersöka, hur en prisövervakande verksamhet skulle kunna handhavas rent administrativt. Detta aktualiserade frågan om priskontrollnämndens framtid. Vid övervägande av hithörande spörsmål borde de sakkunniga taga ställning till frågan, om en sådan verksamhet liksom hittills borde handhavas av ett fristående organ — priskontrollnämnden eller eventuellt en ny myndighet — eller om den lämpligen borde bedrivas i annan ordning. Därest någon fristående myndighet icke skulle anses behövlig, borde enligt departementschefen övervägas att anknyta verksamheten till något redan befintligt utredningsorgan såsom kommerskollegii monopolutredningsbyrå eller ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor.

I motionerna I: 269 och II: 266 har föreslagits, att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts förslag om anslag för nästa budgetår till priskontrollnämnden och att kommerskollegii monopolutredningsbyrå utbygges för att motsvara de förhållanden, som inträda, när priskontrollen upphör.

Med anledning av dessa motioner vill utskottet erinra om att riksdagen numera bifallit Kungl. Maj:ts proposition nr 71 med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303). Beslutet i fråga innebär, att lagen skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1956. Med hänsyn till riksdagens sålunda fattade beslut och då därjämte ett bifall till förenämnda motioner skulle innebära ett föregripande av resultatet av berörda utredning, avstyrkas dessa motioner, vilka förut-

sätta, att prisregleringslagen skall upphöra med utgången av innevarande budgetår.

Vad beträffar priskontrollnämndens avlönings- och omkostnadsanslag för nästa budgetår finner utskottet sig i likhet med departementschefen böra räkna med en fortsatt verksamhet enligt gällande riktlinjer. Detta kräver en tills vidare i stort sett oförändrad organisation. Det förhållandet, att frågan om priskontrollnämndens verksamhet är under utredning, kan nämligen enligt utskottets mening icke motivera, att ändring nu vidtages i organisationen. Med hänsyn till att det icke varit möjligt att under innevarande budgetår minska personalen i den omfattning, som förutsattes vid beräkningen av avlöningsanslaget för detta budgetår, innebärande att personalstyrkan den 1 juli 1954 skulle ha nedbringats till omkring 80 personer, tillstyrker utskottet, att avlöningsanslaget höjes med 32 400 kronor till 1 372 400 kronor. I fråga om omkostnadsanslaget har priskontrollnämnden hemställt, att detsamma höjes med 17 600 kronor. Nämnden har härvid utgått från utgifterna under första halvåret 1954 med viss reducering i förhållande till den beräknade personalminskningen. Utskottet biträder härvid departementschefens förslag, att höjningen begränsas till 9 000 kronor och att anslaget alltså uppföres med 369 000 kronor. Härav följer, att utskottet avstyrker motionerna I: 270 och II: 364.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

I. avslå motionerna I: 269 och II: 266, i vad de avse avveckling av statens priskontrollnämnd och förstärkning av kommerskollegii monopolutredningsbyrås verksamhet;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 269 och II: 266, i vad de avse anslagen till statens priskontrollnämnd, samt motionerna I: 270 och II: 364 för budgetåret 1955/56 under tionde huvudtiteln anvisa

a) till *Statens priskontrollnämnd*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 372 400 kronor;

b) till *Statens priskontrollnämnd*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 369 000 kronor.

Stockholm den 14 april 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Näsgård, Leander, Näsström, Pålsson, Hesselbom, Birger Andersson, Alfred Nilsson, Thun, Olsén, Aastrup, Svärd och Jacobsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malm-borg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Lindholm, Åkerström, frö-ken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Widén, Onsjö, Karlsson i Olof-ström, fröken Olsson och fröken Ager.

Reservationer

1) av herrar *Svärd, Skoglund* i Doverstorp och *Onsjö*, vilka i anledning av motionerna I: 269 och II: 266 samt I: 270 och II: 364 ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »Vad be-träffar» och slutar med »och II: 364», bort ha följande lydelse:

»Såsom inledningsvis erinrats uttalade andra lagutskottet i sitt före-nämnda utlåtande 1954: 21, att prisregleringslagen icke vore avsedd att ut-göra grund för en under normala förhållanden verkande statlig priskon-troll. Det synes därför kunna förutsättas, att de nuvarande prisregle-ringsmetoderna icke komma att bibehållas, oavsett till vilket resultat den i det föregående omnämnda utredningen än kommer. Vid sådant förhållande kan utskottet icke finna skäl föreligga för att nu öka anslagen till pris-kontrollnämnden. Det synes i stället motiverat, att nämndens verksamhet successivt nedbringas. Med anledning av den prisreglerande verksamhetens ändrade inriktning beräknade priskontrollnämnden i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår, att personalbehovet den 1 juli 1954 skulle kunna minskas till omkring 80 personer. Till grund för anslagsberäkningarna för nästa budgetår ligger ett personalbehov av 90 personer. Departementsche-fen har därför föreslagit, att avlöningsanslaget höjes med 32 400 kronor. Även omkostnadsanslaget har ansetts böra uppräknas. Den av departe-mentschefen därvid föreslagna höjningen utgör 9 000 kronor. Av skäl, som utskottet i det föregående åberopat, är utskottet icke berett tillstyrka ifråga-varande anslagshöjningar utan anser, att, som ett led i en successiv avveck-ling av priskontrollnämndens verksamhet, till nämnden nu utgående anslag kunna för nästa budgetår minskas med hälften. Detta innebär, att avlö-ningsanslaget bör uppföras med 670 000 kronor och omkostnadsanslaget med 180 000 kronor.»

dels ock att utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 269 och II: 266, i vad de avse anslagen till statens pris-kontrollnämnd, samt motionerna I: 270 och II: 364 för bud-getåret 1955/56 under tionde huvudtiteln anvisa

a) till *Statens priskontrollnämnd*: *Avlöningar* ett förslagsanslag av 670 000 kronor;

b) till *Statens priskontrollnämnd*: *Omkostnader* ett förslagsanslag av 180 000 kronor.»

2) av herrar *Alfred Nilsson, Aastrup, Jacobsson, Malmborg* i Skövde, fröken *Elmén*, herr *Widén* och fröken *Ager*, vilka i anledning av motionerna I: 269 och II: 266 samt I: 270 och II: 364 ansett

dels att den del av utskottets yttrande, som på s. 3 börjar med »Med anledning» och på s. 4 slutar med »och II: 364», bort ha följande lydelse:

»Med hänsyn till att riksdagen numera beslutat, att prisregleringslagen skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1956, måste anslag beviljas priskontrollnämnden även för nästa budgetår. Härav följer, att utskottet icke i detta läge kan biträda yrkandena i motionerna I: 269 och II: 266, i vad de avse medelsanvisningar för nästa budgetår. Såsom emellertid andra lagutskottet i sitt förenämnda utlåtande nr 21 till 1954 års riksdag framhöll, ha betingelserna för den priskontrollerande verksamheten förändrats, bland annat, genom den år 1953 antagna lagen om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet. Enligt utskottets mening har samhällets verksamhet i denna lagstiftnings syfte ännu icke tillräckligt utbyggt för att motsvara de förhållanden, som inträda, när priskontrollen upphör. Det synes utskottet därför vara av värde, att kommerskollegium, såsom ursprungligen torde ha varit meningen, redan nu sättes i tillfälle att effektivt bearbeta prisstatistik och analysera prisutvecklingen, så att den fullständiga konkurrensens inverkan på prissättningen bättre skall kunna bedömas. Utskottet anser därför, att priskontrollnämnden bör successivt avvecklas och att en del av de medel, som nu nedläggas på priskontrollen, i stället bör användas till en förstärkning av kommerskollegii verksamhet på detta område. I sistnämnda syfte vill utskottet föreslå, att kollegii monopolutredningsbyrå utbygges med ytterligare en avdelning. Härför erforderligt personalbehov finner utskottet, i likhet med vad som yrkats i motionerna I: 269 och II: 266, böra tillgodoses med en byrådirektör i Ce 31, två aktuarier i Ce 25 och fyra amanuenser jämte erforderlig kanslipersonal. Kostnaderna härför beräknar utskottet till 135 000 kronor, vartill komma 25 000 kronor för omkostnader. Kommerskollegii avlönings- och omkostnadsanslag torde alltså böra höjas med ifrågavarande belopp. I samband med behandlingen av propositionen nr 125 angående anslag för budgetåret 1955/56 till kommerskollegium kommer utskottet att förordna åtgärder i överensstämmelse härmed. Som ett led i en häremot svarande successiv avveckling av priskontrollnämndens verksamhet vill utskottet föreslå, att till nämnden nu utgående anslag för nästa budgetår minskas med hälften. Detta innebär, att avlöningsanslaget bör uppföras med 670 000 kronor och omkostnadsanslaget med 180 000 kronor.»

dels ock att utskottets hemställan under I. och II. bort ha följande lydelse:

»I. bifalla motionerna I: 269 och II: 266, i vad de avse

avveckling av statens priskontrollnämnd och förstärkning av kommerskollegii monopolutredningsbyrås verksamhet;

II. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 269 och II: 266, i vad de avse anslagen till statens priskontrollnämnd, samt motionerna I: 270 och II: 364 för budgetåret 1955/56 under tionde huvudtiteln anvisa

a) till *Statens priskontrollnämnd: Avlöningar* ett förslagsanslag av 670 000 kronor;

b) till *Statens priskontrollnämnd: Omkostnader* ett förslagsanslag av 180 000 kronor.»